

Til

**Familie- og kulturkomiteen
Stortinget**

Fellesorganisasjonen (FO)

Høringsmøte 20.01.2011

**Kommentarer til Representantforslag 8:39 S (2010-2011)
om full fosterhjemsdekning innen 2013.**

Innspill fra FO om representantforslag 8:39 S (2010-2011)

Fellesorganisasjonen (FO) organiserer over 25.000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsarbeidere. De arbeider innenfor velferdstjenestene, og er viktige aktører i velferdsstaten. Ca. 5.000 av disse arbeider innenfor barnevernet.

FO vil med dette notatet komme med synspunkter på representantforslaget om full fosterhjemsdekning innen 2013. **FO støtter forslaget som representantene Håbrekke, Dåvøy, Eide og Bekkevold legger frem i sin helhet.** I det nedenstående vil vi si noe om hvorfor.

Vi vil først slå fast at barnevernet er et felt som trenger en tverrpolitisk vilje til utvikling. At de politiske partiene i stor grad kan enes om hvilke verdier og prinsipper som skal ligge til grunn for Norges barnevern, vil komme utsatte barn og unge og deres familier til gode. Dernest kan den tverrpolitiske viljen sikre at nok ressurser avsettes til et godt barnevern.

FO har på ulike måter synliggjort behovet for økte bevilgninger til barnevernet. Styrking av bemanningen og kompetansen i det kommunale barnevernet, samt sikring av drift av varierte og differensierte tiltak i regi av kommunene og Statens barnevern er nødvendig. Både hjemmebaserte tiltak og ulike plasseringstiltak må tilpasses de behov barn og unge og deres familier til en hver tid har. Tilgjengelighet og kapasitet i tiltakene sikrer det kommunale barnevernet nødvendig handlingsrom for å gi rett hjelp til rett tid. En større satsing på tidligintervensjon er også viktig.

FOs honnør til KrF for forslaget om full barneverndekning i februar 2010:

(www.fo.no 19.11.09):

”FO hilser KrF sitt forslag om et nasjonalt løft for barnevernet hjertelig velkommen. KrF foreslår en opptrappingsplan for barnevernet som skal sikre full barnevernsdekning innen 2017. For at barn som har behov for bistand skal få kvalifisert og rask hjelp, trenger barnevernfeltet et ressursløft. Dette har Fellesorganisasjonen (FO) tatt til orde for i mange år. Vi er derfor svært glad for at KrFs stortingsrepresentanter presiserer nødvendigheten av en opptrappingsplan både for det kommunale og statlige barnevernet. Det er behov for en opptrapping både når det gjelder antall ansatte, antall fosterhjem og institusjonsplasser, antall tilsynsførere, kapasitet i fylkesnemndene og kapasitet i ettervernet. I tillegg må en opptrappingsplan inneholde en forpliktende økonomisk opptrapping. Øremerking av midler og bemanningsnorm i det kommunale barnevernet vil være nødvendig for å sikre at barnevernet blir styrket i praksis og ikke blir en salderingspost i det kommunale regnskapet.

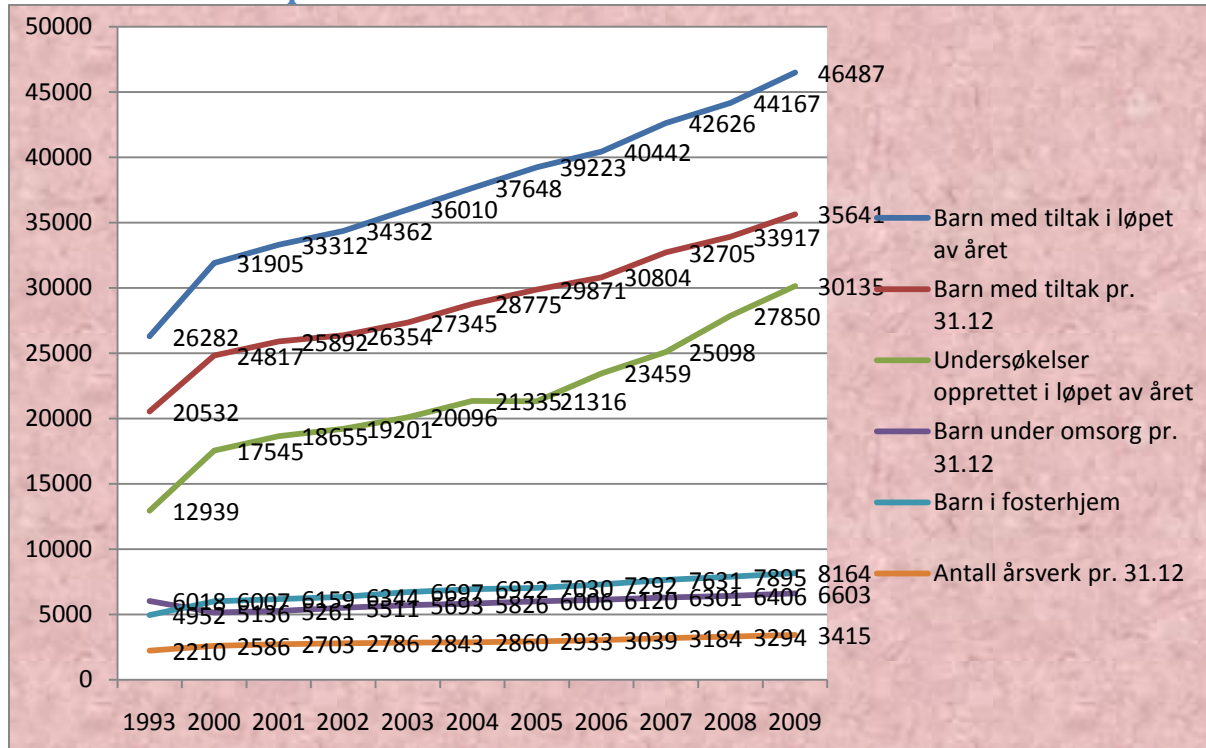
Barnevernloven slår fast formålet og virkeområdet til barnevernet i Norge; barnevernet skal sikre at barn og unge, som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. FO har tro på at flere partier blir med på et bredt forlik for å sikre at barnevernet i Norge har mulighet til å oppfylle intensjonen i loven. Her går KrF foran med et godt eksempel.”

I FOs innspill til statsbudsjettet for 2011, ga vi følgende anbefalinger:

- Fortsatt opptrapping av stillinger i det kommunale barnevernet
- En øremerket ekstrabevilgning for å sikre varierte og differensierte hjemmebaserte tiltak i regi av det kommunale barnevernet
- Utvikling av en helhetlig nasjonal plan for differensierte og offentlig utbygde statlige tilbud i samarbeid med kommunene. Samt sikre drift av disse tiltakene
- Avskaffelse av anbudsordningen i institusjonsbarnevernet
- Minst 80 % ansatte med kompetanse som barnevernspedagog, sosionom eller vernepleier i barneverninstitusjonene
- Utvikling av landsomfattende fagutviklings-, evaluerings- og forskningsprosjekter for barnevern som ”Det nye barnevernet”, HUSK Høgskole- og undervisningssosialkontor
- Opprettelse av stillinger i det kommunale barnevernet for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere med særlige kompetansekrav til klinisk kompetanse, spesialistkompetanse og mastergrad.

- Økte midler til kompetanseheving for alle ansatte i det kommunale barnevernet, gjerne i form av en faglig opptrappingsplan for kompetanseheving
- Opprettelse av stipendiatstillinger i det kommunale barnevernet for barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere knyttet til videreutdanning, studier til spesialistkompetanse, klinikerkompetanse eller masterstudier
- Videreutvikling av relevante videreutdanninger og mastergrader for arbeid i barnevernet i samarbeid med høgskoler og universiteter.

Et historisk blikk på barnevernet

Figuren illustrerer utviklingen i barnevernet fra 1993 frem til 2009. Kilde: SSB.

Dimensjonering av barnevernets tiltaksarbeid

Tall fra SSB viser at nærmere 46.500 barn og unge fikk bistand fra barnevernet i løpet av 2008. Den store veksten i antall barn som det opprettes undersøkelsessaker for, og antall barn som mottar barneverntiltak, ser ikke ut til å stoppe opp foreløpig. Andelen barn under omsorg har prosentvis gått ned. Ansvaret for alle barna ligger i kommunene, og kommunene gir barneverntiltak til ca. 80 % av barna, mens ca. 20 % har tiltak i regi av det statlige barnevernet.

Som representantforslaget viser til, så venter alt for mange barn på plassering i et egnet fosterhjem. Dette er en uverdig situasjon. Når barnevernet og fylkesnemnd har gjort sin jobb med å vurdere rammene for et barns fremtidige omsorgssituasjon, er det alvorlig at en stabil og forutsigbar omsorgssituasjon ikke etableres.

Vi får også informasjon om at det noen steder er udekkete behov når det gjelder å sikre plasseringer for barn som midlertidig trenger plassering. Når beredskapshjemmene er fulle, og det ligger en føring fra statlig hold om at barn under 12 år ikke skal plasseres i institusjon, fører dette til at aktuelle fosterhjem benyttes som beredskapshjem. Dette vanskeliggjør i neste omgang rekrutteringen av fosterhjem.

Barnevernet må ha tiltaksapparatet på plass når et barn vurderes å være i behov av plassering utenfor hjemmet. Slik situasjonen er i dag, får ikke barn et stabilt og forutsigbart tilbud raskt nok. En annen

bekymring er langtidseffekten av denne situasjonen: kvaliteten på de faglige vurderingene av den enkelte plassering står i fare for å forringes når det ikke finnes alternativer, og en risikerer nye brudd for barnet. FO er bekymret for at barn ikke får det omsorgstiltaket de har behov for, eller at omsorgstiltakene ikke er av den kvalitet som trengs.

FO støtter forslagsstillernes syn på at det er barnets behov som må styre hvorvidt det er en plassering i fosterhjem eller institusjon som er best. Det kan bety at noen barn ikke vil ha nytte av fosterhjem som plasseringsalternativ, og dette kan også gjelde for barn under 12 år. I denne sammenheng er det viktig at institusjonstilbudet er variert og differensiert, for at barnets behov skal bli møtt. En annen begrunnelse for at det statlige barnevernet ikke bør legge alt for strenge føringer om plasseringssted, er at dette lammer det faglige handlingsrommet og binder opp viktige ressurser som kunne vært benyttet for å finne flere permanente fosterhjem.

Andre vesentlige momenter for et godt barnevern

Samarbeid mellom statlig og kommunalt barnevern

Kommunene sitter med kunnskap om hvilke sannsynlige behov deres barnebefolkning har. Den kommunale barneverntjenesten sitter med kunnskap om kommunens utsatte barn og unge. Denne kunnskapen må det statlige barnevernet innhente og benytte i dimensjoneringen av sine tjenester.

FAFO har videre i 2009 og 2010 gjennomført undersøkelser om samarbeidet mellom det kommunale og statlige barnevernet. De finner bekymringsfulle resultater knyttet til at det statlige barnevernet er unødig byråkratisert, at samhandlingen ikke fungerer godt nok, og at barn og unge ikke får den hjelpen de er i behov av. De finner også at de ansatte i kommunene og fra fagteamene i det statlige barnevernet er enige om hvilke tiltak og løsninger som kan bedre samarbeidet. For mer informasjon om rapportene, se <http://www.faf.no/pub/rapp/20171/index.html> og <http://www.fo.no/aktuelt/barnevern-varsko-i-ny-fafo-rapport-article2464-6.html>

Konsekvenser av anbudspolitikken

I dag foregår utviklingen av den delen av barnevernets tiltaksapparat som Bufetat har ansvaret for, fragmentert. Anbudsordningen, konkurranseutsettingspraksisen og markedstenkingen tjener ikke barn og unges behov for omsorg med stabilitet, kontinuitet og trygghet.

De ansatte er den viktigste ressursen i gode institusjonstilbud. Anbudspolitikken undergraver mulighetene for god personalpolitikk. Institusjoner med en bred sosialfaglig, sosialpedagogisk og barnevernfaglig tilnærming, som er ressurskrevende, sliter når marked og penger styrer. Det statlige barnevernets bruk av private institusjoner bidrar til videre nedbygging av eksisterende differensierte offentlige tilbud.

For å skape et bedre barnevern må det skje en satsning på utvikling av en helhetlig offentlig tiltakskjede, hvor kommune og stat samarbeider om utforming og utvikling av tjenestene.

Benyttelse av ny kunnskap

Barnevernets brukergrupper er synliggjort blant annet gjennom en rapport fra prosjektet Det nye barnevernet. De oppsummerer at brukerfamiliene i overveiende grad tilhører marginaliserte grupper med lav sosioøkonomisk status, lav inntekter, svak tilknytning til arbeidsmarkedet og høy forekomst av somatisk og psykisk sykdom. Barnevernet møter familier med store psykososiale belastninger, som det ikke umiddelbart er lett å hjelpe til en bedre livssituasjon. Psykisk helse anses som et viktig område for barnevernet, men opptrappingsplanen i psykisk helse vurderes ikke å ha hatt som effekt en tilstrekkelig økt tilgang til hjelp for familier som mottar hjelp fra barnevernet. Barnevernets brukergrupper har lav inntekt og svak tilknytning til arbeidsmarkedet. Disse forhold må i større grad enn i dag prege bistand og oppfølging av disse familiene. Det er også positivt at rapporten beretter om at barnevernet i betydelig større grad enn før oppfattes som en hjelpeinstans av foreldrene. Se mer om rapporten her: <http://www.nordlandsforskning.no/publikasjoner/rapporter/barnevernet-pa-ny-kurs.html>

Satsning på kompetanse

Barnevernet settes til å løse svært komplekse samfunnsoppgaver. Det betinger satsning på forskning og kompetanseutvikling på alle nivå i det kommunale og statlige barnevernet. Det må satses på forskning og metodeutvikling. Ansatte i barnevernet må gis mulighet til etter- og videreutdanning. Ansatte må også gis veiledning og tid til etisk refleksjon i forhold til utøvelsen av makt og myndighet ovenfor utsatte barn og unge. Det må søkes etter kompetanse på ulike nivå og stilles høye faglige krav til ledere. FO har gitt innspill til høringen om kompetanse i barnevernet NOU 8:2009 og forventer at innspillene tas til følge i det videre arbeidet med grunnutdanningene til arbeid i barnevernet.

Barnevernets rammer

Blant FOs medlemmer er det mange engasjerte og flotte barnevernarbeidere, som ønsker å gjøre en best mulig innsats for de barn og unge som trenger barnevernets hjelp. Dagens situasjon er at mange av barnevernarbeiderne settes i en skvis i møtet mellom fag og økonomi, fag og system og fag og kapasitet. Et godt og kompetent barnevern motvirker disse barrierene og søker stadig etter nye og bedre måter å bistå og støtte barn, unge og deres familiers muligheter til et godt liv.

Det er dokumentert at barnevernet gjennom mange år har vært underbudsjettet både kommunalt og statlig. Vi får meldinger fra våre medlemmer i flere kommuner om at allerede igangsatte tiltak for barn og ungdom står i fare, begrunnet med generelt dårlig kommuneøkonomi. Det statlige barnevernet har gjennom flere år forbrukt mer midler enn de i utgangspunktet har hatt til rådighet. I praksis betyr dette at det statlige barnevernet i dag må redusere sin innsats ut mot det kommunale hjelpeapparatet, både ved at tilbud om hjelpetiltak i hjemmet nedbygges og ved at institusjonstilbudet reduseres. Dette gjør at kommunene i større grad selv må finne løsninger i de komplekse barnevernssakene, noe de i dag ikke er budsjettet til å greie i utgangspunktet.

FO vil nøye følge bemanningssituasjonen i det kommunale barnevernet videre, for å sikre at minimum 1600 nye stillinger tilfaller det kommunale barnevernet.

Barnevernet i fremtida

Løsningen på barnevernets komplekse problematikk ligger også i å sikre et bredt fokus i kommunene på gode oppvekstvilkår, gode velferdsordninger for alle og gode lokalsamfunn, sammen med et godt nok rustet barnevern, og en hensiktsmessig organisering av det statlige barnevernet.

Vi ser frem til en tverrpolitisk satsning på mulighetene for å gi god hjelp til utsatte barn og unge og deres familier.

Vi anbefaler at komiteen innstiller på å sikre at alle barn og unge som trenger det får gode omsorgstiltak, og at ingen barn skal behøve å vente på dette.

Med vennlig hilsen

sign
Rigmor Hogstad
forbundsleder